

Maha ja suolisto

Heikki Patrikainen

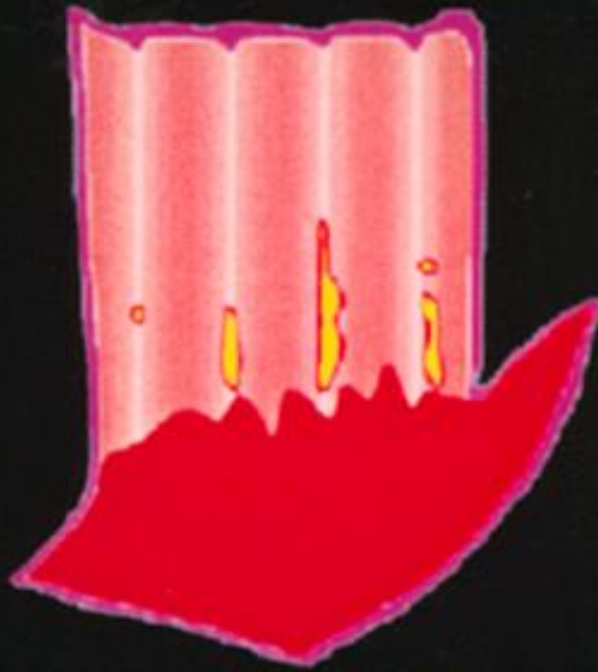
Sisätautien erikoislääkäri

Refluksitauti

- Hapon nousu ruokatorveen , mikä aiheuttaa oireita ja 10 – 20 % :lla ruokatorvitulehduksen
- Ruokatorven alasulkijan ajoittainen löysyys
- Oireet : närästys ja haponnousu suuhun
- Yleinen , krooninen vaiva : 20 - 40 % :lla väestöstä
- Nuori tai keski-ikäinen :
hoito voidaan useimmiten aloittaa ilman täyhystystä
- Happosalpaaja :
  - protonipumpun estäjä(PPI) ,esim. Nexium , Somac
  - H₂ –salpaaja , esim. Zantac
  - yleensä jaksoina tai tarvittaessa

The LA Classification system - Aste B

Aste B Yksi tai useampi ≥ 5 mm:n mittainen erosio, joka ei ulotu yhdestä pitkittäispoimusta toiseen

Lundell et al 1999, Published with permission from Professor G Tytgat and Professor J Dent

Refluksitauti ...

Mahalaukun tähyystys (gastroskopia)

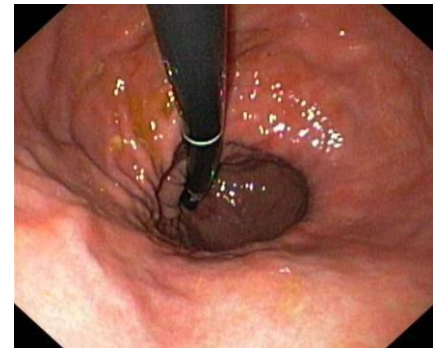
- lääkityksen tarve jatkuva tai lääkitys ei tehoa
- iäkkäänä alkaneet refluksoireet
- hälyyttävät oireet :
  - nielemisvaikeus , pitkittynyt oksentelu , verioksennus , veriuloste (tumma) , anemia , laihtuminen

Leikkaushoito

- pallea-aukon kiristys (fundoplikaatio)
- yleensä tähyystysleikkaus
- n. 20 -30 potilasta / vuosi PHKS:ssa

Hiatushernia

- Yleinen löydös gastroskopian yhteydessä
- Useimmiten ongelmaton asia
- Merkityksellinen, jos vaikea refluksitauti, joka johtanut ulseratiiviseen esofagiittiin
- Voidaan korjata kirurgisesti (fundoplikaatio)

Helikobakteeri

- Mahalaukun limakalvolle lapsuusiässä
- Yleinen hygienian taso , nykyisin harvinainen
- Tutkitaan ensisijaisesti ulostetestillä , skopiassa näytepaloista
- Yleensä ei aiheuta mitään vaivaa
- n. 15 % :lle maha- tai pohjukaissuolihaava
- Häättöhoito : PPI + 2 antibioottia 1 viikon ajan
  - bakteeri häviää , haava paranee eikä uusi
- Helikobakteeritulehdus voi aiheuttaa mahalaukun limakalvon ohenemisen (atrofia) -- kasvainriski

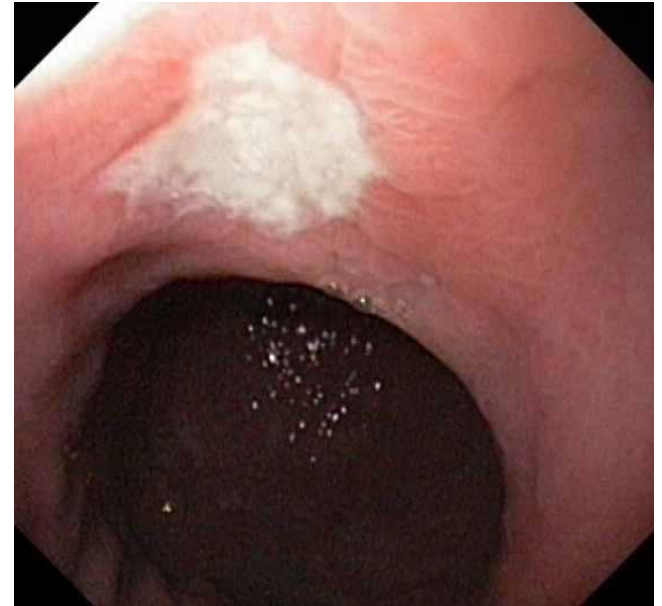
Ulcus ventriculi

Mahalaukun haavaumat kuuluu biopsoida tarkasti ja haavan paraneminen todetaan aina endoskooppisesti (biopsiat arvesta)

Perinteiset särkylääkkeet (NSAID) tärkeä syy

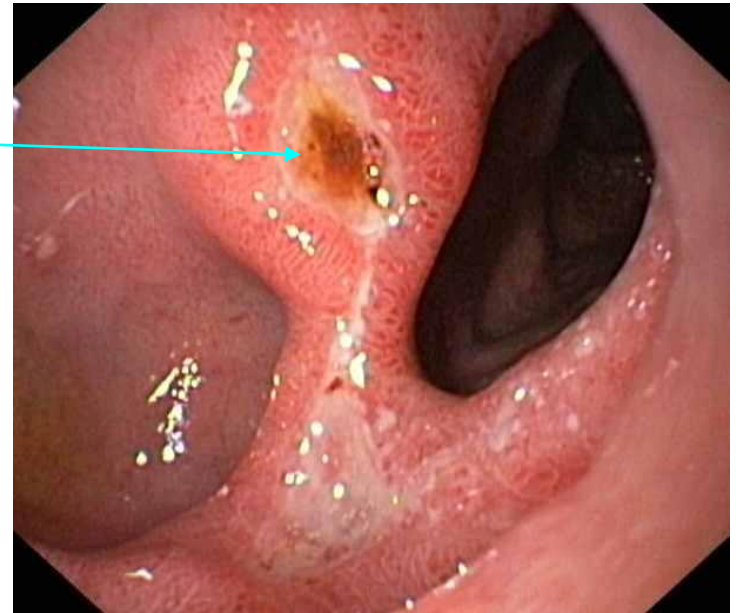
Haava voi olla myös maligni

H.pylori hoidetaan aina haavataudin yhteydessä

Pohjukaissuolen haava

- Haava esiintyy yleensä bulbuksessa
- Vuoto mahdollinen (hematiinipigmentti)
- H.pylori usein mukana (95%), eradikaatio aiheellinen
- Pääsääntöisesti benigni
- Endoskopiakontrolli hoidon jälkeen ei välttämätön

Mahalaukkuperäiset vaivat

Supistelutoiminnan häiriöt

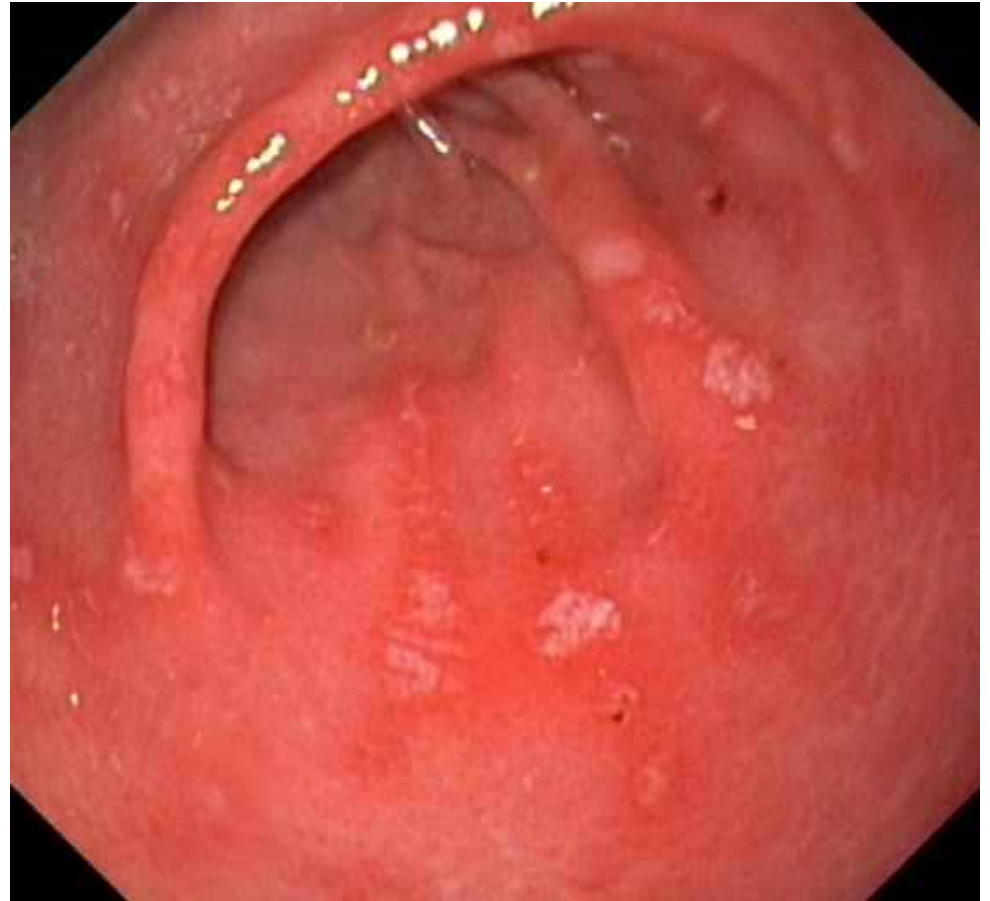
- ylämahaturvotus , täyteyden tunne
- ei hyviä lääkkeitä

Ylämahapoltot

- happo tai lääkeärsytys
- happosalpaaja auttaa
- tulehduskipulääkehaava voi olla vaarallinen ikäihmisellä
- tulehduskipulääkehoito(esim.Burana) yli 4-5 päivää ,
happosalpaaja suojaksi

NSAID-gastriitti

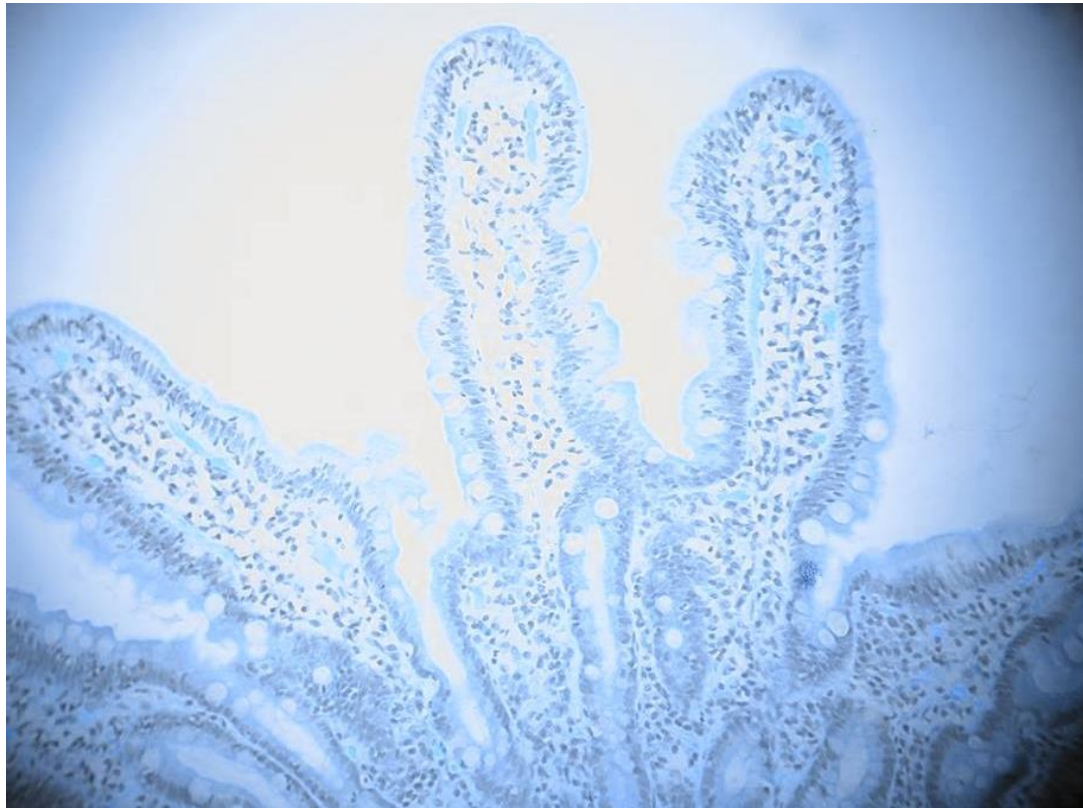
- Tyypillisesti antrumissa esiintyvä eroosiivinen gastriitti

Keliakia

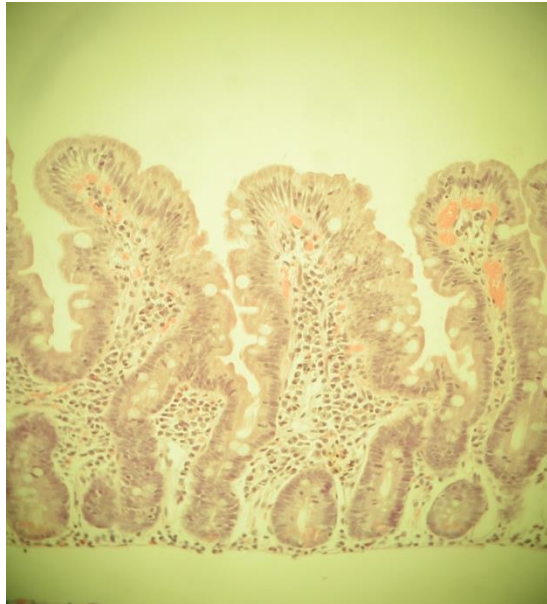
- Vehnä , ohra ja ruis aiheuttavat ohutsuolen suolinukan tulehduksen ja madaltumisen eli villusatrofian
- Oireet :
  - oireeton , turvotus , ilmavaiva , ripuli , laihtuminen , puutostilat
- Poissulku tutkimukset :
  - apteekin pikatesti ja veren vasta-ainetutkimus
- diagnoosi:
  - gastroskopiassa ohutsuolinäytepalat , joista villusatrofia todetaan

Duodenum

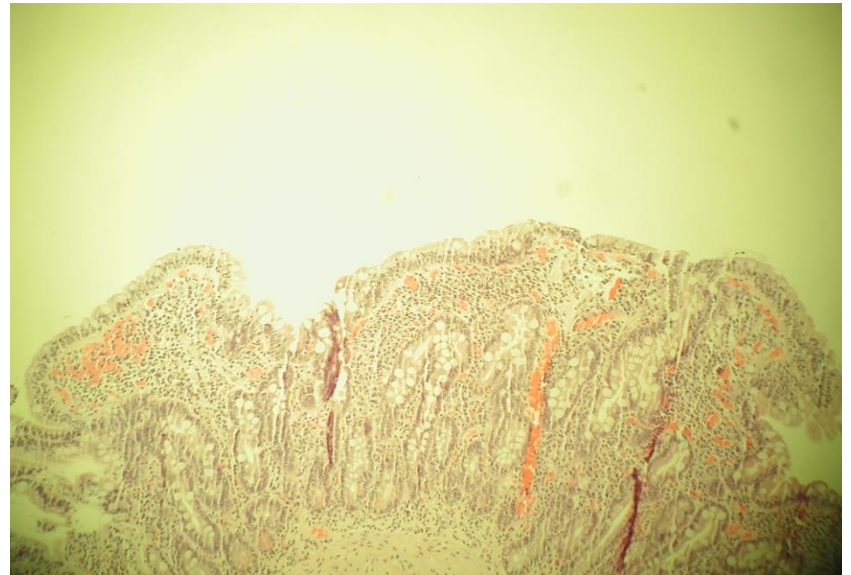

Normaalit villukset

Keliakia

Duodenumin partielli villusatrofia

Duodenumin totaali villusatrofia

Keliakia ...

- Hoito : vehnä , ohra ja ruis pois ruokavaliosta, joskus myös kaura
- Esiintyvyys : 1 -2 % väestöstä
- Uutta : gluteiiniherkkyys ilman keliakiaa
  - suolioireet , suolinukka normaali
  - viljaton (osittainenkin) dieetti helpottaa oireita
  - käymisilmiö suolessa ? mikrotulehdus ?

Maksa ja sappitiet

Maksa :

- ravinnon ja lääkkeiden aineenvaihdunta

Sappineste :

- ruoansulatus

Sappikivitauti :

- oireiset : sappirakon poistoleikkaus ,
tarvittaessa sappitiehyttoimenpiteitä

Rasvamaksa:

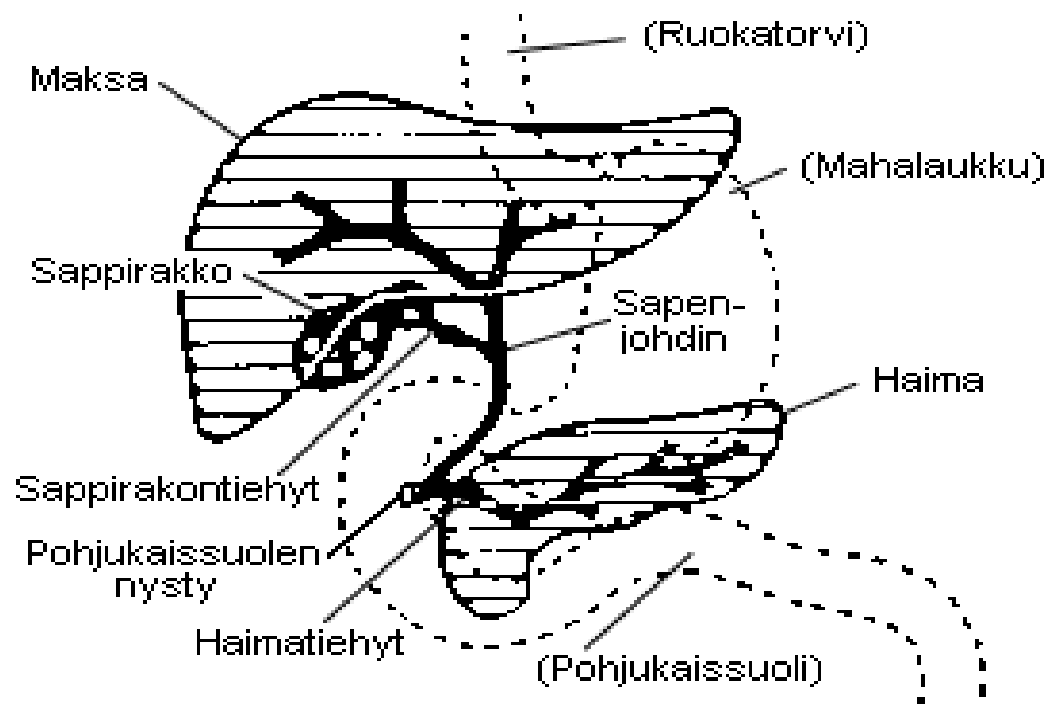
- lihavuus , alkoholi

Maksatulehdus:

- alkoholi , lääkkeet , reumaattinen , virukset (A,B,C)

Maksakirroosi:

- alkoholi , reumaattinen

Ärtyvä suoli

- Toiminnallinen (= ei elimellinen) vatsavaiva
- Suoliston sisälmyshermoston rakenneherkkyys
- Stressi , ruoka-aineet ja poikkeava bakteerikanta pahentavat
- Ummetus , ripuli , vatsakivut , turvotus ,
ulostuspakko , limaulosteet
- n. 20 % :lla väestöstä , nuorilla - vanhoilla
- Poissulku tutkimukset :
  - CRP , Hb , lakt-D-tutk. , keliakia-va , ulosteen kalprotektiini
- Normaali paksusuolitähystys(= kolonoskopia)löydös
- Hälyyttävät oireet = epäily elimellisestä sairaudesta
  - jatkuva ripuli , hankala ummetus , veriuloste , anemia ,
yölliset oireet , laihtuminen

Ärtyvä suoli ...

Lääkkeetön hoito :

- välttä ärsyttäviä ruoka-aineita , FODMAP-dieetti
- kuituvalmisteet (bulklaksatiivit) vähitellen ad 20-30 g / vrk
- maitohappobakteerit
- stressin hallinta

Lääkehoito :

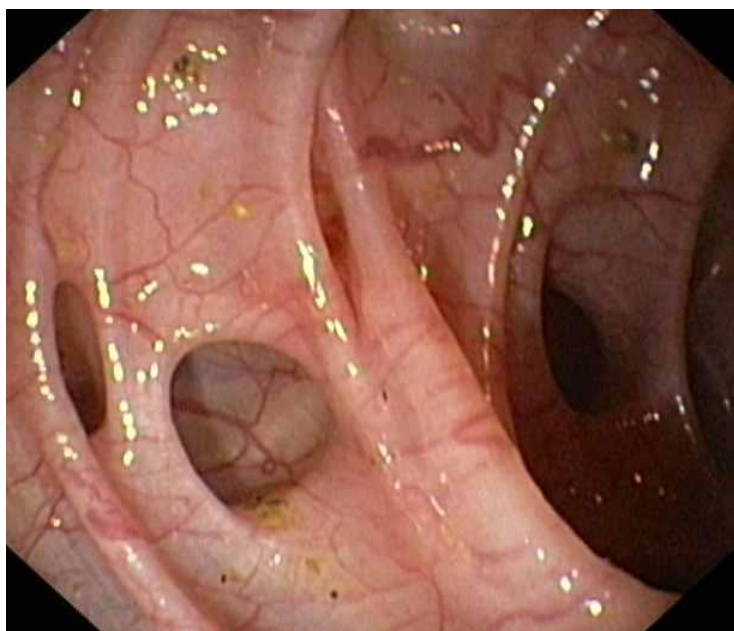
- loperamidi (Imodium , Imocur) ripuliin
- kipulääkkeet : Litalgin , Librax
- simetikoni (Minifom , Cuplaton) ilmavaivaan
- kaasubakteereja vähentävä antibiootti :
metronidatsoli (Flagyl , Trikozol)

Kiusallinen , pitkäaikainen , hyvänlaatuinen vaiva !

Ummetus

- Suoli toimii harvemmin kuin kolme kertaa viikossa
- Yli 65 – vuotiailla : miehillä 25 % :lla , naisilla 35 % :lla
- Syyt :
  1. liian voimakkaat rengas(segmentaali)supistelut loppusuolella
  2. liian heikot eteenpäin työntävät supistelut paksusuolen alkupäässä
  3. alentunut peräsuolen herkkyys laajenemisella
- Yleisohjeet :
  - säännölliset WC-tavat , liikunta , nestettä 1,5 – 2 l / vrk
  - kuidun lisäys hitaasti , täysi teho ad 3 kk
  - välttä suolta hidastavia lääkkeitä , esim. Panacod

Kolonin divertikuloosi

**Erittäin yleinen löydös
aikuisväestössä.**

**Kliinisesti merkittävä, kun johtaa
divertikuliittiin.**

**Yleisin lokalisaatio sigmassa ja colon
descendensissä.**

**Divertikuliitin
myöhäiskomplikaationa joskus
suolen lumenin kaventuminen,
kiinnikkeisyys**

Ummetus ...

Lääkkeet :

1. bulklaksatiivit (Vi-Siblin)
2. osmoottiset laksatiivit
  - magnesiumsuolat (Magnesiummaito)
  - laktuloosi (Levolac)
  - makrogoli (Movicol)
3. suolta stimuloivat aineet (tilapäisesti)
  - senna (Pursennid)
  - bisakodyyli (Toilax)
  - natriumpikosulfaatti (Laxoberon)
4. Serotoniinin 5HT₄-agonisti : prukalopridi (Resolor)
  - vain naisille, 2-1 mg tabl /päivä , teho 3 kk : 24 % / 9 % (placebo)
  - 2 mg tabl. 28 kpl 100 € , 1 mg tabl. 28 kpl 65 €

Paksusuolipolyypit

- Limakalvolle kehittyy kasvain (polyyppi)
- Hitaasti , kasvunopeus n. 1 mm / vuosi
- Polyyppeja ilmaantuu 40-50 vuotiaasta alkaen
n. 10 - 40 % :lle väestöstä , iän myötä lisääntyvästi ,
voivat myös hävitä
- Alatyypit :
  - 1 .hyperplastinen :
    - hyvänlaatuinen , poisto , ei seurantaa
  2. adenooma (rauhaskasvain)
    - kasvun myötä voi kehittyä 10-15 vuodessa syöpä

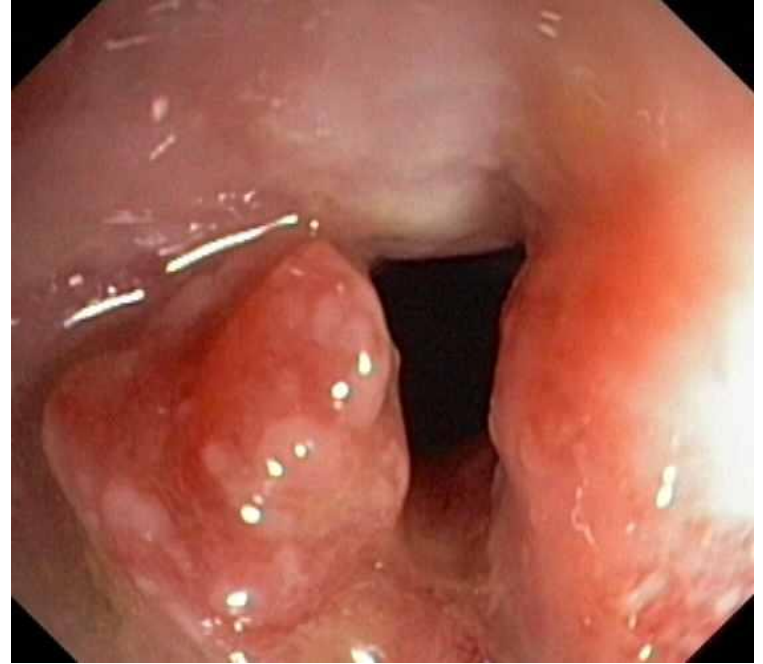

Paksusuolipolyypit ...

- Polyypit poistetaan kolonoskopian yhteydessä näytepaloina tai polttoslingalla , harvoin leikkaus
- Näytevastauksen (adenooma-alatyypit , koko ,lukumäärä) perusteella kontrollitähystyksen ajankohta(esim.1-5 vuotta)
- Jos kolonoskopiassa ei todeta polyyppeja :
” 10 vuoden takuu ”

**Hyperplastinen polyyppi,
rectum**

**Inflammatorinen polyyppi,
sigma**

Kolonin adenoomat

Tubulaarinen adenoma

Tubulovillööttinen adenoma

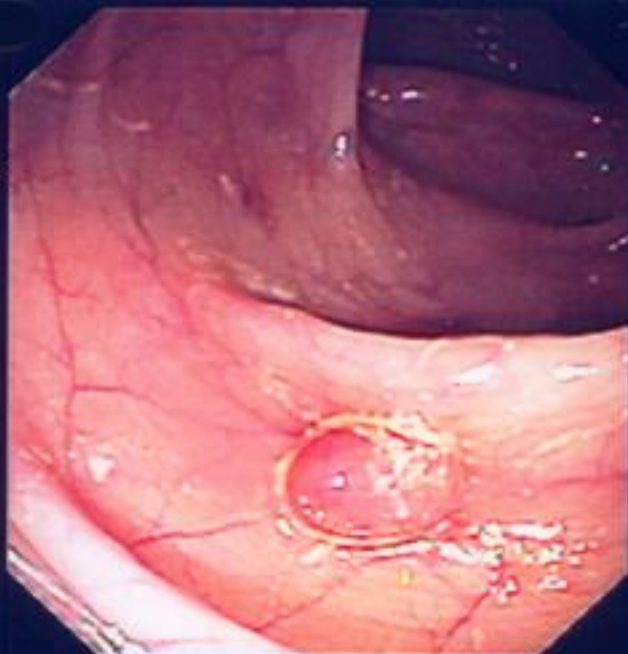
Villööttinen adenoma

Adenomat ovat prekanserööttisiä kasvaimia, jotka pyritään poistamaan huolellisesti kokonaan ja potilaita seurataan säännöllisesti.

Seurantatiheyteen vaikuttavat polyypien lukumäärä, koko, histologia ja dysplasia-aste.

03/02/2003
10:36:42

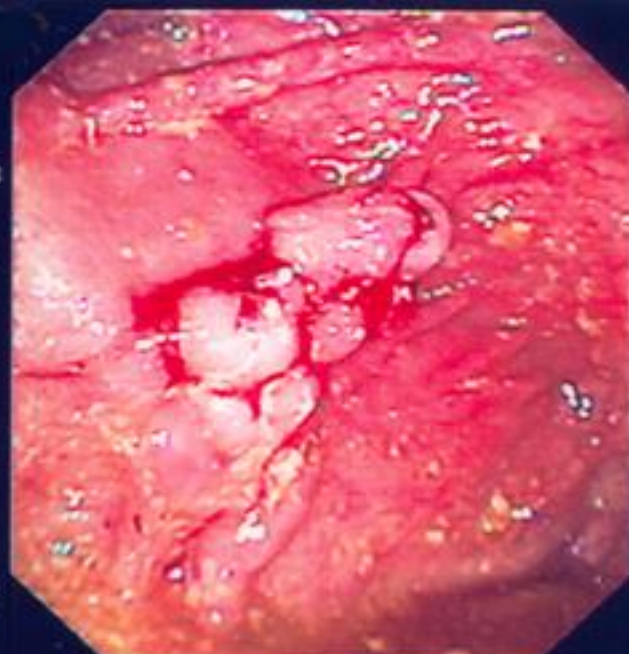
CVP:A1/4
D.F:
B:4 G:N

PATRIKAINEN
Comment:

03/02/2003
10:41:48

CVP:A2/4
D.F:
B:4 G:N

PATRIKAINEN
Comment:

03/02/2003
10:44:45

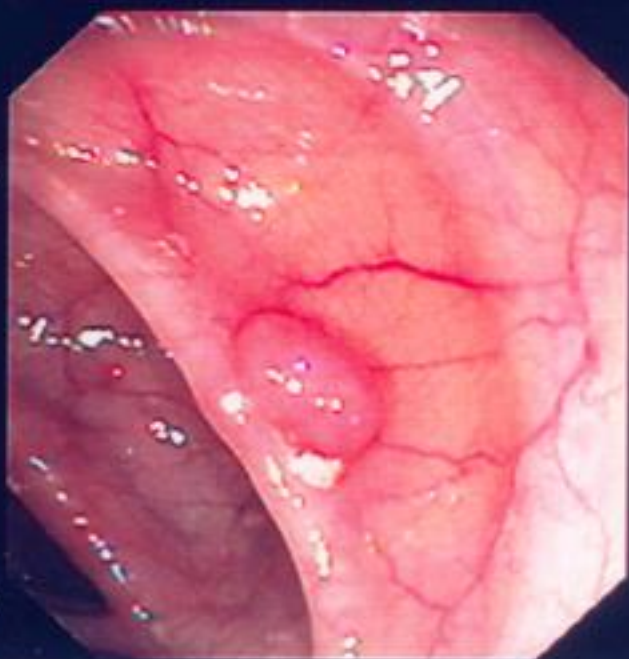
CVP:A3/4
D.F:
B:4 G:N

PATRIKAINEN
Comment:

03/02/2003
10:52:20

CVP:A4/4
D.F:
B:4 G:N

PATRIKAINEN
Comment:

03/02/2003
10:57:11

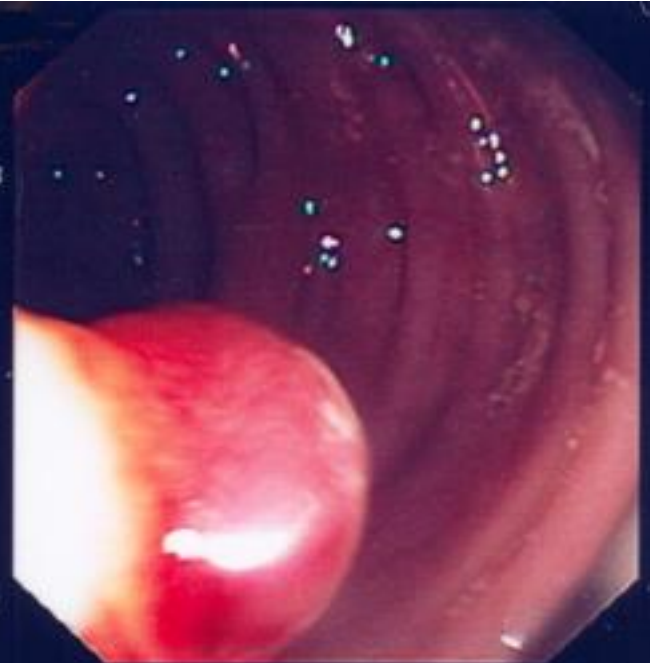
CVP: A1/4
D. F:
5:4 G:N

PATRIKAINEN
Comment:

03/02/2003
11:06:41

CVP: A2/4
D. F:
5:4 G:N

PATRIKAINEN
Comment:

03/02/2003
11:13:38

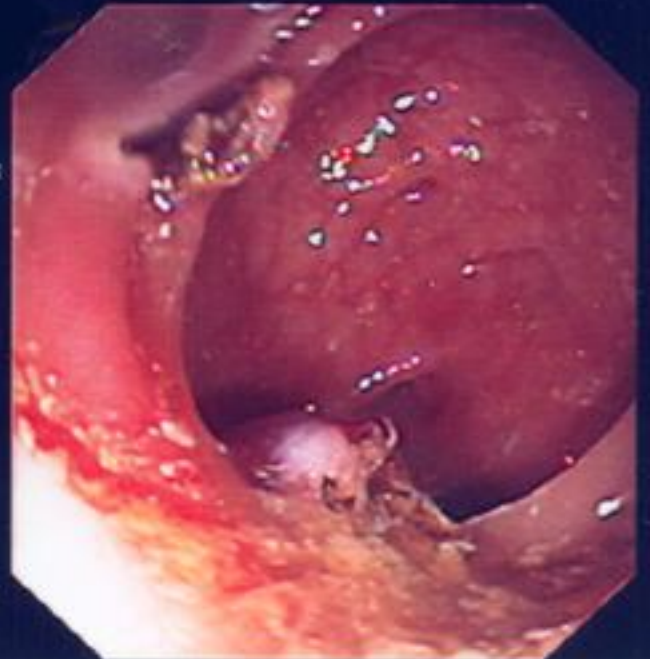
CVP: A3/4
D. F:
5:4 G:N

PATRIKAINEN
Comment:

03/02/2003
11:15:12

CVP: A4/4
D. F:
5:4 G:N

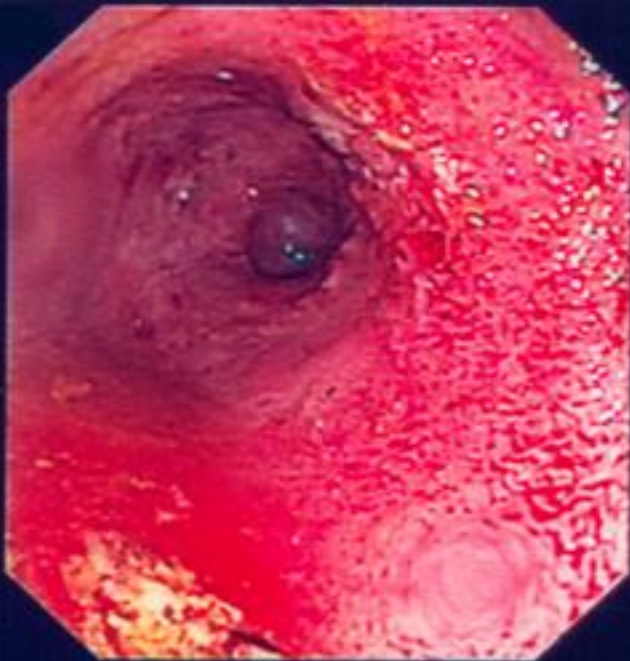
PATRIKAINEN
Comment:

Paksusuolisyöpä

- Suomessa todetaan nykyisin n. 2700 / vuosi
- Leikkaus ja liitännäishoidot
- Tulokset parantuneet huomattavasti
- Varhaistoteaminen hyvin tärkeää

10/09/2001
08:45:13

CVP:A1/4
D.F:
5:8 0:N

PATRIKAINEN
Comment:

10/09/2001
08:46:30

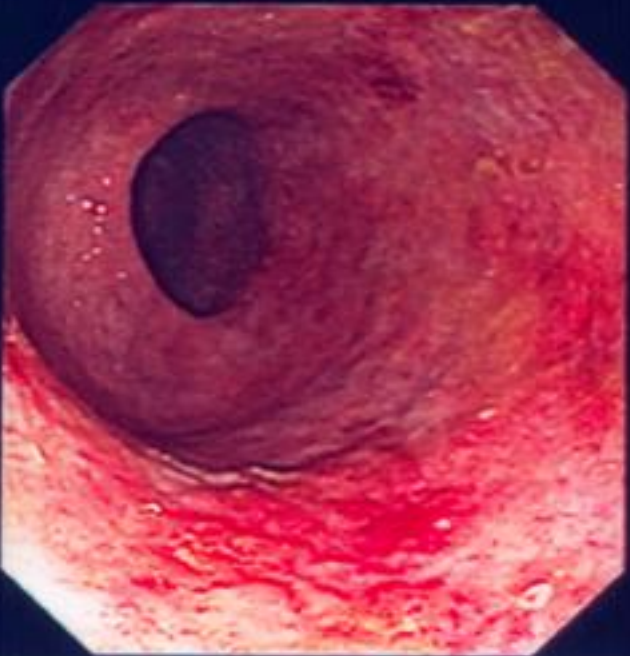
CVP:A2/4
D.F:
5:8 0:N

PATRIKAINEN
Comment:

10/09/2001
08:47:59

CVP:A3/4
D.F:
5:8 0:N

PATRIKAINEN
Comment:

10/09/2001
08:48:30

CVP:A4/4
D.F:
5:8 0:N

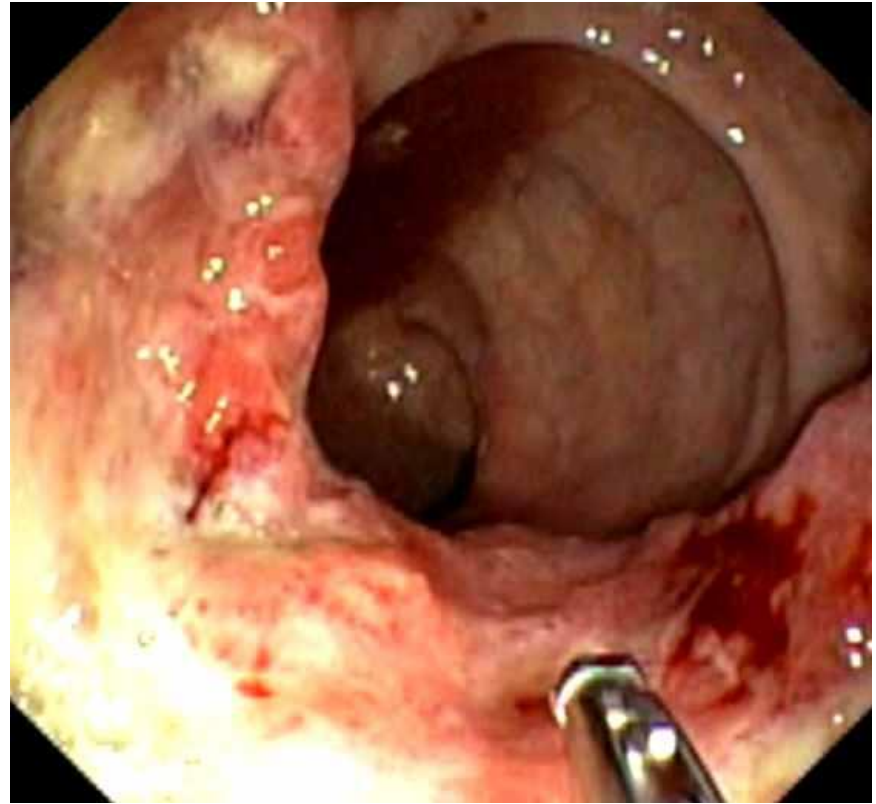

PATRIKAINEN
Comment:

Kolonin adenokarsinooma

**Kolorektaalikarsinoomista 70 %
rektosigman alueella.**

**Koko kolon on kuitenkin aina syytä
tutkia, koska ns. synkronisia
tuumoreita saattaa esiintyä muualla
suolen alueella.**

Rektumin adenokarsinooma

Tutkimukset

Laboratoriotutkimukset :

- CRP , PVK , Asat , Alat , Afos
- uloste viljely I ja II (akuutti tulehdus , antibioottiripuli)
- ulosteen kalprotektiini (krooninen tulehdus)

Radiologiset tutkimukset

- Ultraääni (UÄ): yleisselvitys , kiinteät elimet
- Tietokonekuvaus (TT) : tarkempi , myös suoli , säderasitus
- Magneettikuvaus (MRI) : erityisesti sappitiet , peräsuoli ,
ei säderasitusta

Tutkimukset ...

Tähystystutkimukset :

- tapauskohtainen harkinta
- iäkkäämmille herkemmin
- hälyyttävät oireet !

Gastroskopia :

- jatkuvat oireet
- jatkuva lääkitys tarpeen
- konrollitähystys harvoin
- hälyyttävät oireet :
  - nielemisvaikeus , verioksennus , pitkittynyt oksentelu , anemia , laihtuminen

Tutkimukset ...

Tähystystutkimukset (jatkoa)

Proktoskopia (peräsuolitähystys) :

- kirkas veri : pukamat , haavaumat

Kolonoskopia :

- poissulku tutkimus suolionoireisilla
- suvussa suolistokasvaimia
- hälyyttävät oireet :
  - veriuloste , hankala ummetus , jatkuva ripuli , anemia , laihtuminen

Kerran elämässä kolonoskopia !

- 60- , 65- , 70- vuotislahjaksi !!